

ПРАКТИКА ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА У КОЛЕДЖАХ США

Важливу роль у підготовці фахівців-юристів відіграє практика, яка передбачає вдосконалення студентами професійних навичок, формування відповідальності та коректування необхідних особистих якостей [1].

Основною метою практики вважається формування у студентів ключових цінностей професії, а саме: пошук справедливості і забезпечення доступу до правосуддя, повага до правил закону, розуміння суті недоторканості та правдивості, розуміння необхідності вести справу ефективно з різними клієнтами.

Вивчення та узагальнення результатів аналізу праць Е. Шеллек [2], Е. Амстердама [3], Б. Купера [4], Д. Роуд [4], Д. Гесса [6], М. Беррі, Ф. Шрега [8; 9], С. Хатвелла [11], дає змогу стверджувати, що в юридичних коледжах США практика здійснюється у юридичних клініках. Юридичні клініки можуть бути як на базі юридичного коледжу, так і поза ним. Вчені зазначають, що юридичні клініки – це навчальні заклади, що надають правову допомогу малозабезпеченим верствам населення або проводять науково-дослідну роботу під керівництвом наставника-юриста.

Американський вчений С. Хатвелл [11] висвітлив три галузі знань, у які залучені студенти протягом практичної діяльності:

- Пізнавальна (зростання складності аналітичних процесів).
- Галузь виконання (адвокатська практика).
- Емоційна галузь (оцінки, ставлення).

На підставі вивчення досліджень вченого Т. Амстердама [3] визначені наступні цілі клінічної освіти:

- розкривати студентам вимоги, обмежувальні рамки і методи мислення при виконанні ролі юриста;
- розкривати студентам вимоги, обмежувальні рамки та методи аналізу при вирішенні спонтанних ситуацій;
- надати студентам можливість для вивчення взаємодії юридичного аналізу і поведінки людини;
- надати студентам можливість вчитися на основі власного досвіду;
- надати можливість для напрацювання професійних вмінь та навичок;
- надати можливість для розуміння функціонування юридичної системи і розгляду питань щодо її можливостей та обмежень.

Т. Амстердам описав цілі у термінах “розкрити суть” і “надати можливість”, а не “викладання” і “навчання”, тобто науковець акцентував значимість клінічної освіти в допомозі студентам: пристосовуватися до своєї ролі у якості професіонала, краще вирішувати юридичні проблеми, розвивати професійні вміння та навички, вчитися на основі власного досвіду [10].

В юридичних коледжах США для отримання ступеня Доктора юриспруденції в освітньо-професійних програмах обов'язкова практика відсутня, але всі студенти прагнуть обрати вибіркової дисципліни, що стосуються юридичних клінік і, таким чином, виконувати реальну юридичну діяльність.

Проведене дослідження дозволило нам поділити практику в юридичних коледжах США на:

I. Практика, що заснована на моделюванні. Студенти беруть участь у рольових іграх, де виконують різноманітні професійні ролі і вирішують професійні задачі у гіпотетичних ситуаціях.

II. Практика внутрішніх клінік, де студенти представляють клієнтів або виконують інші професійні ролі під керівництвом професорсько-викладацького складу.

III. Стажування, де студенти представляють клієнтів або виконують інші професійні ролі, спостерігають чи допомагають практикуючим юристам, суддям у їх роботі.

IV. Практика “pro-bono” (безкоштовне надання юридичних послуг малозабезпеченим людям).

Розглянемо практику, що заснована на моделюванні детально.

За даними американських вчених Д. Гесса [6], Д. Фейнмана [7], Р. Стакі [10], ці практичні курси ґрунтуються на моделюванні ситуацій під час навчальних занять, на яких студенти беруть на себе роль юристів і виконують задачі, що відносяться до юриспруденції у довготривалих ситуаціях під контролем викладача і, таким чином, мають можливість отримати зворотній зв'язок та зауваження щодо виконання своєї ролі.

Моделювання, рольові ігри займають важливе місце у юридичній педагогіці США. Деякі курси називаються курсами вмінь та навичок і викладаються за допомогою моделювання задач юридичної практики, наприклад, допит, обговорення, переговори, встановлення фактів, практика ведення судового розгляду та апеляційна практика. Більшість викладачів протягом цих курсів використовують рольові вправи, які імітують деякі аспекти юридичної практики. Інші використовують моделюючий сценарій, який розробляється протягом всього курсу. Наприклад, студенти представляють гіпотетичного клієнта з моменту першого допиту до і після судових клопотань протягом семестру або всього академічного року.

Вчені зазначають, що такі модельовані курси повинні:

- гарантувати, що кожне моделювання має чіткі цілі та інструкції;
- ґрунтуватися на чітких теоріях, етичних засадах, що становлять основу практики;
- урегульовувати деталізацію, складність та корисність;
- оцінюватися і розглядатися з усіма студентами курсу;
- забезпечуватися відповідними засобами, обладнанням та персоналом.

Отже, з педагогічної точки зору, клінічна юридична освіта сприяє розвитку більш реалістичних перспектив отримання всебічної освіти у галузі юриспруденції, формуванню професійно спрямованої особистості, а саме: формуванню необхідних професійних вмінь та навичок (визначення та вирішення проблем, креативність, новаторство, пошук фактів та юридичної інформації, практичне судження, стратегічне планування, аналітичне мислення, оцінка фактів, вміння робити висновки, вміння складати документи, організувати свою роботу, вміння викладати свої думки, слухати, ставити запитання, навичок ведення переговорів, вміння вибудовувати відносини з людьми, працювати в команді), а також формуванню професійно значимих якостей, таких як соціальна відповідальність, відданість юстиції та суспільному благу, задоволення інтересів клієнта в рамках закону, економічна стриманість, чесність, старанність, наполегливість, автономність, самоконтроль тощо.

Література:

1. Обучение в юридической клинике (правовые основы, методики, юридическая техника и практикум) [Текст] / С. А. Балашенко [и др.] : под общ. ред. С. А. Балашенко. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2008. – 408 с. – ISBN 978-985-491-014-7.
2. Ann Shalleck. Pedagogical Subversion in Clinical Teaching: The Women & the Law Clinic and the Intellectual Property Clinic as Legal Archaeology // *Texas Journal of Women and the Law*. – Austin: Fall 2003. Vol. 13. – Iss. 1. – pg. 113, 19 pgs.
3. Anthone G. Amsterdam. Clinical Legal Education – A 21st Century Perspective // *Journal of Legal Education*. – 1984. – Vol. 34. – pg. 612.
4. Byron D. Cooper. The Integration of Theory, Doctrine, and Practice in Legal Education // *Journal of the Association of Legal Writing Directors*. – 1 (October). 2002. – pgs. 50–64.
5. Deborah Rhode, Access to Justice: Connecting Practices to Principles // *The Georgetown Journal of Legal Ethics*. – 2004. – Vol. 17. – pgs. 369, 371.
6. Gerald F. Hess. Seven Principles for Good Practice in Legal Education: Principle 3: Good Practice Encourages Active Learning // *Journal of Legal Education*. – 1999. – Vol. 49. – pg. 193.
7. Jay M. Feinman. Simulations: An Introduction // *Journal of Legal Education*. – 1995. – Vol. 45. – pgs. 469–470.
8. Philip G. Schrag. Constructing a Clinic // *Clinical Law Review*. – 1996. – Vol. 3. – pg. 175.
9. Philip G. Schrag & Michael Meltzer. Reflections on Clinical Legal Education. – Dexter, Michigan, Thomson – Shore, Inc., 1998. – P. 331.
10. Roy T. Stuckey. Best Practices for Legal Education: A Vision and a Road Map. – Clinical Legal Education Association, 2007. – P. 287.
11. Steven Hartwell. Six Easy Pieces: Teaching Experientially // *San Diego Law Review*. – 2004. – Vol. 41. – pgs. 1011, 1013.